

Η εκτίμηση μας για το μέγεθος και τη συχνότητα της φοροδιαφυγής στηρίζεται σε δύο σύνολα στοιχεία: (α) σε μικροδεδομένα από μια έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών, και (β) ένα μεγάλο δείγμα των ανέλεγκτων φορολογικών δηλώσεων εισοδήματος που τυχαία ελήφθησαν για τους σκοπούς αυτής της μελέτης. Η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2004/05 διεξήχθη από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας κατά την 12μηνη περίοδο που αρχίζει Φεβ 2004 και λήγει τον Ιανουάριο του 2005. Η έρευνα περιλαμβάνει λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τα προσωπικά εισοδήματα, τα σχέδια δαπανών και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των 17.386 ατόμων σε 6.555 νοικοκυριά. Όλα τα μέλη των νοικοκυριών, ηλικίας άνω των 14, ερωτήθηκαν χωριστά.

Το δείγμα των ανέλεγκτων φορολογικών δηλώσεων περιέχει πληροφορίες σχετικά με το δημογραφικό και άλλα χαρακτηριστικά των φορολογικών μονάδων, καθώς και για τα εισοδήματα του 2004 (Αναφερόμενη στο φορολογικό έτος 2005). Το δείγμα μας καλύπτει 41.283 φορολογούμενους και 12.203 παιδιά και άλλα εξαρτώμενα άτομα σε 27.414 φορολογικές μονάδες (0,53% του συνόλου των φορολογικών δηλώσεων).

Συγκρίνουμε την κατανομή του εισοδήματος, όπως παρατηρήθηκε στην έρευνα, με μία συνθετική κατανομή του δηλωμένου εισοδήματος, όπως εμφανίστηκε στις φορολογικές αρχές, το οποίο έχουμε διορθώσει για εισοδήματα που αναφέρονται υπό το φως των πληροφοριών που προέρχονται από το δείγμα των φορολογικών δηλώσεων.

Μια **κρίσιμη υπόθεση** είναι ότι οι ερωτηθέντες αποκαλύπτουν το εισόδημά τους στους ερευνητές περισσότερο ειλικρινά από ό, τι κατά τη συμπλήρωση των φορολογικών τους δηλώσεων. Ενώ αυτή η υπόθεση επηρεάζεται από προσωπικές απόψεις και κίνητρα έχει διαισθητική έφεση, και είναι σύμφωνη με κίνητρα, όλα τα εισοδήματα είναι γνωστό ότι μετρώνται με σφάλμα. Atkinson et al. (1995) εννοιολογικά ορίζονται πέντε επίπεδα της μέτρησης του εισοδήματος («αληθινό εισόδημα», διοικητικά καταγεγραμμένο εισόδημα, φορολογικά δηλωθέν εισόδημα, καταγεγραμμένο κατά της έρευνα εισόδημα, δηλωθέν κατά την έρευνα εισόδημα), με τα ακούσια σφάλματα μέτρησης δυνητικά αυξανόμενα καθώς κινούμαστε από το ένα επίπεδο στο επόμενο. Dhami και Al-Nowaihi (2006) συζήτησαν το σφάλμα της μέτρησης στο πλαίσιο της φοροδιαφυγής. Rendtel et al. (2004) προσεκτικά ανέλυσαν τους παράγοντες που οδηγούν στην αναφορά εσφαλμένων εισοδημάτων κατά την έρευνα. Οι ερωτηθέντες τείνουν να ξεχνούν μικρά ή μη σταθερά εισοδήματα, όπως φιλοδωρήματα και μπόνους, και να εκτιμούν αβέβαια εισοδήματα (π.χ. από αυτοαπασχόληση) συντηρητικά - με την οποία θα μπορούσε κανείς να προσθέσει σφάλμα επαναφοράς, ενδεχομένως αυξανόμενο με την ηλικία.

Δήλωση μεγαλύτερων εισοδημάτων στις έρευνες σε σχέση με τα καταγεγραμμένα φορολογικά μπορεί επίσης να συμβεί:

Οι ερωτηθέντες μπορεί να συγχέουν καθαρές και ακαθάριστες αποδοχές, ή να αγνοήσουν φορολογικές εκπτώσεις, ενώ οι αυτοαπασχολούμενοι εργαζόμενοι θα αναφέρουν θετικά εισοδήματα στην έρευνα (ή αρνητικά εισοδήματα θα εξαιρεθούν από την έρευνα), ακόμη και όταν για φορολογικούς σκοπούς αναφέρουν αρνητικά εισοδήματα. Επιπλέον,

φορολογητέα εισοδήματα μπορεί να αποκρυβούν σε σχέση με τα ερευνώμενα εισοδήματα λόγω φοροδιαφυγής, δηλαδή οικειοθελώς.

οικειοθελώς. Jäntti (2004) διαπίστωσε ότι τα εισοδήματα στη συνέντευξη τείνουν κατά μέσο όρο να είναι χαμηλότερα από τα δηλωμένα εισοδήματα, ενώ οι μη-ερωτηθέντες τείνουν να έχουν χαμηλότερα εισοδήματα από τους ερωτηθέντες. Σε γενικές γραμμές, Rendtel et al. (2004) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «όλες οι τάσεις θα εμφανίζονται σε κάποιο βαθμό και δεν είναι σαφές πώς αυτές οι τάσεις θα ισορροπούν στο τέλος».